

Opinia prawna

w przedmiocie charakteru przyjmowania przez obywateli Rzeczypospolitej Polskiej szczepionki przeciwko COVID-19 oraz ewentualnego uzależnienia przez pracodawcę trwania umowy o pracę lub nawiązywania nowej umowy o pracę od przyjęcia przez pracownika lub kandydata na pracownika szczepionki przeciwko COVID-19.

Opinia została wydana na zlecenie ruchu „Polska Jest Jedna”

Opinia uwzględnia następujące akty prawne:

- 1/ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997r. Nr 78, poz. 483);
- 2/ Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2008 Nr 234 poz. 1570);
- 3/ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (Dz. U. z 2018r. poz.753);
- 4/ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374);
- 5/ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. (Dz.U. z 6 maja 2021 r. Poz. 861);
- 6/ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 4 stycznia 2021 r. Poz. 10).

Przedmiotem niniejszej Opinii jest zagadnienie charakteru przyjmowania przez obywatela RP szczepionki przeciwko COVID-19, w szczególności, czy jest ono obligatoryjne, czy też takiego charakteru nie posiada i jest zabiegiem o charakterze fakultatywnym, nieobowiązkowym, dobrowolnym. Ponadto, czy przyjęcie przez obywatela Rzeczypospolitej Polskiej szczepionki przeciwko COVID-19 albo odmowa przyjęcia może skutkować ograniczeniem jego praw obywatelskich, w szczególności, czy dopuszczalne jest uzależnianie przez pracodawcę trwania umowy o pracę lub nawiązywania nowej umowy o pracę od przyjęcia przez pracownika lub kandydata na pracownika szczepionki przeciwko COVID-19. Celem przeprowadzania dywagacji na powyższe zagadnienia należało dokonać analizy sześciu wymienionych na wstępie aktów prawnych bądź to dotyczących praw człowieka, bądź też uchwalonych lub przyjętych w związku z wystąpieniem stanu epidemii „COVID_19”.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi w rozdziale 4 bardzo skąpo reguluje zagadnienie szczepień ochronnych. W art. 17. ust 1. stanowi, że osoby, określone na podstawie ust. 10 pkt 2, są obowiązane do poddawania się szczepieniom ochronnym przeciw chorobom zakaźnym określonym na podstawie ust. 10 pkt 1, zwanym dalej „obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi”. Przepis ten jest jedynie delegacją ustawową dla ministra zdrowia, który został tym samym zobowiązany do określenia: 1) wykazu chorób zakaźnych objętych obowiązkiem szczepień ochronnych, 2) osób lub grupy osób obowiązanych do poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw chorobom zakaźnym, 3) wieku i innych okoliczności stanowiących przesłankę do nałożenia obowiązku szczepień ochronnych na te osoby, kwalifikacji osób przeprowadzających szczepienia ochronne.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych w § 2. wymienia jednostki chorobowe, w przypadku których chory ma obowiązek przyjęcia szczepienia ochronnego. Są to następujące choroby zakaźne: błonica; gruźlica; inwazyjne zakażenie *Haemophilus influenzae* typu b; inwazyjne zakażenia *Streptococcus pneumoniae*; krztusiec; nagminne zakażenie przyusznic (świnka); odra; ospa wietrzna; ostre nagminne porażenie dziecięce (poliomyelitis); różyczka; tężec; wirusowe zapalenie wątroby typu B; wścieklizna. Jak widać w tym katalogu chorób zakaźnych implikujących szczepienia obowiązkowe COVID-19 nie występuje, a zatem przyjęcie przez obywatela RP szczepionki przeciwko COVID-19 **nie jest obowiązkowe**.

Szczepienia ochronne przeciwko COVID-19 wprowadził Narodowy Program Szczepień przeciw COVID-19, wydany w związku z treścią art. 2a ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. 2020 poz. 374)

Narodowy Program Szczepień służy zaplanowaniu działań, które mają zagwarantować przeprowadzenie bezpiecznych i skutecznych szczepień wśród obywateli Polski. Obejmuje nie tylko zakup odpowiedniej liczby szczepionek, ich dystrybucję, ale także monitoring przebiegu i efektywności szczepienia oraz bezpieczeństwo Polaków.

Podstawowym celem zaprezentowanym w programie jest dostarczenie szczepionek: bezpiecznych i skutecznych, w wystarczającej ilości, w najkrótszym czasie, darmowych, **dobrowolnych**, łatwo dostępnych.

Dokument ten, wydany przez Radę Ministrów, bądź też Prezesa Rady Ministrów(?) ma charakter okólnika, mającego pouczać obywateli w zakresie „szczepień przeciw COVID-19” i jako taki, nie mieści się w katalogu źródeł prawa w rozdziale III Konstytucji RP „Źródła prawa”, bo nie jest rozporządzeniem w rozumieniu art. 87. Konstytucji RP. Z tego powodu, w zasadzie nie można się nań powoływać. Ale nawet ten rządowy okólnik, czy też pouczenie obywateli nazywa szczepienia przeciw COVID-19 jako środek **dobrowolny**. Oznacza to, że do jego pobrania nie można nikogo nakłonić żadnym środkiem przymusu. Szczepienia te nie mieszczą się na liście szczepień obowiązkowych, których unikanie pobrania zagrożone jest sankcją ukarania.

Inne źródła powszechnie obowiązującego prawa w Rzeczypospolitej Polskiej: Konstytucja RP, ustawy i rozporządzenia również **nie nakładają na obywatela obowiązku przyjęcia szczepienia przeciwko COVID-19.**

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii. (Dz.U. z 6 maja 2021 r. Poz. 861) wydane na podstawie art. 46a i art. 46b pkt 1–6 i 8–13 siłą swojego charakteru obowiązków, nakazów, ani zakazów na obywateli nie może nakładać. Ono zawiera jedynie uregulowanie technicznej strony aplikowania obywatelom szczepionek. Taką samą zawartość i moc wobec obywateli ma Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 31 grudnia 2020 r. (Dz. U. z 4 stycznia 2021 r. Poz. 10). Wspólna dla obu tych rozporządzeń podstawa prawna - Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1845, z późn. zm. 1) również nie nakłada na obywateli obowiązku, czy też nakazu przyjęcia szczepionki, ani też nie uzależnia zawarcia, lub trwania stosunku zatrudnienia od przyjęcia przez kandydata na pracownika lub pracownika szczepionki.

Na koniec o przepisach Konstytucji RP niejednokrotnie powoływanych w związku z zaistniałą sytuacją zagrożenia zarażenia się przez obywateli RP koronawirusem. Przywoływany tu bywa przepis art. 66 ust. 1 jako mówiący o prawie obywatela do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, jako rzekomo implikujący obowiązek przyjęcia przez pracownika lub kandydata na pracownika szczepionki. To jednak jest nadinterpretacja tego przepisu. Wskazuje on na konieczność zapewnienia przez pracodawcę należytej higieny miejsca pracy i poddawania pracownikom w miejscu pracy badaniom czy to ciepłoty ciała, czy też w miarę posiadanych środków innych badań (wymazów itp.). Zaś przepis art. 65 ust.1 ni mniej ni więcej zakazuje wprowadzania przez pracodawcę ograniczenia przy przyjmowaniu do pracy czy też grożenia pracownikowi rozwiązaniem umowy o pracę, w razie gdyby nie przyjął szczepionki przeciwko COVID-19.

Reasumując:

1/ Przyjęcie przez obywatela szczepionki przeciwko COVID-19 nie jest obligatoryjne, obowiązkowe, przymusowe, lecz fakultatywne, nieobowiązkowe, dobrowolne.

2/ Żaden pracodawca nie jest uprawniony do uzależnienia zatrudnienia od przyjęcia szczepionki przeciw COVID-19. Bezprawnym jest również wypowiedzenie umowy o pracę w jakimkolwiek trybie z powodu nie poddaniu się przez pracownika szczepieniu.

Jacek Kędziński
adwokat